
'TÜRKİYE VE IRAK YÖNETİMİ İSTERSE ARABULUCULUK YAPMAYA HAZIRIZ'

10.10.2016

Haberturk, 09 Ekim 2016

KDP Dış İlişkiler Sorumlusu Hemin Hawrani: Türkiye, Suudi Arabistan ve İran, Musula sadece bir jeopolitik oyun olarak bakmamalı

Bağdat ile Ankara arasındaki Başika krizi büyürken, Kuzey Irak Bölgesel Yönetiminin vereceği tepki merak konusuydu. Ciddi bir ekonomik krizle yüz yüze olan Barzani, geçen hafta Irak hükümetiyle ilişkileri düzeltmek üzere Başbakan İbadi ile bir görüşme gerçekleştirdi. Birkaç gün sonra Türkiye'nin Irak tezkeresinin süresini uzatması ve asker sayısını artırma kararı vermesi, Bağdatın sert tepkisine neden oldu.

Tam da bu atmosferde, El Sharq Forumun düzenlediği Şarkta Kriz Sonrası Bölgesel Düzen konferansına katılmak üzere İstanbul'a gelen Kürdistan Demokratik Partisi Dış İlişkiler Sorumlusu Hemin Hawrami ile buluştuk ve Musul operasyonuna dair olası senaryoları konuştuk. Türkiye destekli Sünni milisler ve Kuzey Irak Yönetimine bağlı peşmerge güçleri Musul operasyonuna katılacak mı? sorusu masada. Türkiye Şii'lerin operasyona katılmasına karşı çıkıyor. Bu konjonktürde, Hawrami açıkça söylemese de kulislere Kuzey Irak Yönetiminin Ne PKK ne de Şii Haşdi Şabi militanları operasyona katılmasını. IŞİDe karşı Irak ordusu ve peşmerge savaşırken Türkiye sadece uzaktan destek versin formülü üzerinde durduğu konuşuluyor.

En sıcak soruyla başlayalım; Bağdat ve Ankara arasında büyüyen Başika krizi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Biz iki yönetim arasındaki bu gerilimi onaylamıyoruz ve tırmanmasını istemiyoruz, tam tersine bu gerilimin azalmasını istiyoruz. Bu noktada Irak Kürdistan Yönetimi olarak tansiyonun düşmesi için elimizden geleni yapmaya hazırız. Hem Irak ve Türkiye hem de Irak Kürdistanı ve Türkiye arasında ortak meseleler var. Güvenlik problemi, DAESH ile mücadele, mülteci krizi, Irakın geleceği, enerji meselesi, ortak pazar... Kavgaya etmek yerine işbirliği yapmamız için çok neden var. Irak ile Türkiye arasında yükselen gerilimin gerekli olmadığını düşünüyoruz ve tansiyonun düşmesi için tüm tarafları işbirliğine davet ediyoruz.

Krizin aşılması için Kuzey Irak Yönetimi olarak pratik, somut adımlar atacaktır mısınız?

Eğer iki taraf da isterse bunu yapmaya hazırız. Fakat söylediğim gibi biz ortak bir alandayız. Iraka karşı herhangi bir tehdit, Türkiye için de tehdittir. Türkiye için herhangi bir tehdit, Irak için ve Irak Kürdistanı için tehdittir. Tam da bu yüzden ortak paydaları bulmaya çalışıyoruz.

IRAKIN HIÇBİR GÜCÜN UYDUSU HALİNE GELMESİNİ İSTEMİYORUZ

Bu gerilimde Kuzey Irak Yönetiminin biraz arada kaldığını söyleyebilir miyiz?

Hayır, arada kalma doğru tarif olmaz. Örneğin DAEŞ ile mücadele sadece Irak Kürdistanının problemi değil. Irak hükümetinin komşularıyla iyi ilişkiler geliştirmesini önemsiyoruz. Bağdat yönetimi ile aramızdaki meselelerden biri dış politika çizgisi üzerinedir. Biz Irakın hiçbir gücün uydusu haline gelmesini istemiyoruz. Bölgedeki oyunlara alet olup Türkiye'ye karşı İranın yanında ya da İrana karşı Türkiyenin yanında yer almasını değil, dengeli bir dış politika izlemesini ve sadece Irak halkının iyiliğini düşünerek hareket etmesini istiyoruz. Kendini ideolojik bir eksene oturtarak bir cepheye karşı diğerini desteklemesini doğru bulmuyoruz. Türkiyenin de buna uygun davranmasını ve bir zeytin dalı uzatmasını temenni ediyoruz. Çünkü şu an bölgedeki problemleri aşabilmemiz için Türkiye, Irak Kürdistanı ve Irak hükümeti arasında işbirliği kurmamız gerekiyor.

PEŞMERGE OLMAKSIZIN MUSUL OPERASYONU MÜMKÜN OLAMAZ

Öyle görünüyor ki çok yakında Musulda DAEŞ'e karşı bir operasyon başlatılacak. Musulda kalıcı bir istikrar sağlanabilmesi için nasıl bir strateji izlenmeli sizce?

Kalıcı bir istikrar tabirini kullanmanız çok doğru. Benim sorum da şu; Musul operasyonundan beklentimiz nedir? Kalıcı bir istikrar kurmaya mı yoksa birbirimize karşı skor kazanmaya mı çalışıyoruz? Hepimizin derdi DAEŞ'i hem bölgesel olarak hem de ideolojik olarak yenmek olmalı. DAEŞ'i bölgesel anlamda yenip Musulun dışına atabilmek için operasyonun nasıl yapılacağına odaklanmalıyız. Hangi askeri güçler katılacak? Ninova ve Musulda DAEŞ sonrası nasıl bir politik yönetim kurulacak? Altyapı nasıl inşa edilecek? Yerinden, yurdundan sürülen insanlar nasıl geri dönecek? Gerçekten de kalıcı bir istikrar sağlayabilecek miyiz? Irak Kürdistanı olarak bizim meselemiz bu.

Musul çok renkli bir şehir. Ramadi, Tigris ya da Felluce gibi değil. Musulda Sünni Araplar, Şii Araplar, Sünni Türkmenler, Şii Türkmenler, Ezidi Kürtler, Hıristiyan Ermeniler ve Suriyeliler var. En önemli soru; bu kompozisyonu nasıl koruyabileceğimiz. Bu yüzden önümüzde 3 farklı senaryo var. Bir; acaba DAEŞ öncesi Ninova günlerine mi dönmeliyiz? Bence hayır, çünkü o yönetim hiç kapsayıcı ve çoğulcu değildi. Musulun DAEŞ karşısında bir günde düşmesinin sebebi de buydu. Orada Malikin askerleri vardı ve DAEŞ'i görür görmez kaçtılar. Dolayısıyla o senaryoya geri dönemeyiz. İkinci senaryo; hiçbir şey yapmayıp akı- şına bırakmak. Bu da mümkün olmadığına göre yeni bir senaryoya odaklanmalıyız. O da şu; öyle bir yönetim sistemi kuralım ki Kürtler, Sünni Araplar, Türkmenler, Ezidiler ve Hıristiyanlar kendilerini güvende hissetsinler ve seslerini duyurabilsinler. Yönetimde adil şekilde söz hakkına sahip olabilsinler. Dürüst olmak gerekirse, şu ana kadar Musul operasyonunun askeri olmayan tarafıyla ilgili hiç kimse açık bir politika geliştirebilmiş değil. Buna Musulda yaşayan Sünni komünite de dahil.

Peki sizce en iyi formül nedir? Sünni Müslüman güçler ve peşmerge, bu operasyonda yer almalı mı?

Peşmerge olmaksızın bir Musul operasyonu mümkün olamaz. Musulun kuzeyini de doğusunu da batısını da peşmerge kontrol ediyor. Irak ordusu sadece güney hattında etkin. Bu durumda, peşmerge ile resmi Irak ordusu arasında işbirliği yapılmalı. Dikkat edin, resmi Irak ordusu diyorum, Şii Haşdi Şabi militanlarını ya da diğerlerini kastetmiyorum. Sünniler de seslerini duyurmalı ve rol

almalılar.

Seslerini duyurmaktan kastınız nedir? Sünni güçler Türkiyenin de desteğini alarak Musul operasyonunda aktif olarak yer almalı mı?

Evet kesinlikle katılmalılar. Fakat bu noktada bir soru var; Sünnilerin lideri kim? Şu anda 4 farklı Sünni grup var ve hiçbiri yeteri kadar güce ve askeri eğitime sahip değil. Hiçbirinin Musulu özgürleştirmeye yetecek sayıda nüfusu yok. Kapasitelerine göre, Irak güçleri, peşmerge ve uluslararası koalisyon güçleri arasında yerlerini almalılar. Yaşadıkları yerin özgürleşmesinde rol oynamalılar. Ama dediğim gibi sorun sadece bağımsızlık değil, bağımsızlık sonrası aşamada kimin sorumluluk üstleneceği... Umarım sadece Türkiye ve Suudi Arabistan değil, İran da Musula sadece bir jeopolitik oyun olarak bakmaz.

TÜRKİYE BAŞIKAYA IRAK YÖNETİMİNİN DAVETİYLE GİTTİ

Türkiye Başika Kampını Irak hükümetinin bilgisi dahilinde kurduğunu söylüyor ama Irak Başbakanı İbadi bunu kabul etmiyor. Kim doğruyu söylüyor?

Türkiyenin Başikadaki varlığından dolayı Irak Kürdistan Yönetimini suçluyorlar. Halbuki Türkiye askeri kuvvetleri oraya bizzat Irak Savunma Bakanı Halit el-Ubeydinin daveti üzerine gitti. Eğer davet etmedilerse, Ubeydi kampı ziyarete neden gitti? Irak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Usame Nuceyfi, Türkiye'ye ziyarete geldiğinde neden yardım istedi? Bu Irakın problemi. Biz sorunları insanların işine geldiği gibi değil gerçekte oldukları gibi ele almak istiyoruz. Ve umuyoruz ki Musul operasyonu yeni bir ihtilafa neden olmasın, bölgesel işbirliği için bir fırsat doğursun.

Peki, siz umutlu musunuz?

Doğruyu söylememi istiyorsanız, hayır değilim.

Kimileri, Türkiyenin Musul operasyonuna katılmasının Kuzey Irak Yönetiminin davet etmesine bağlı olduğunu düşünüyor...

Dediğim gibi, sadece Türkiye değil her kim DAESH ile savaşmak istiyorsa gelmeli. Bu Irak Kürdistanının düzenleyeceği bir operasyon değil; bir Irak operasyonu, bir koalisyon operasyonu. Türkiye bir NATO üyesi. ABD de öyle. O halde neden NATO üyeleri problemlerini kendi aralarında çözüp koordineli hareket etmiyorlar? Irak Kürdistanı olarak biz problemin değil çözümün bir parçası olmak istiyoruz.

Şİİ MILİSLERİ TOPYEKÛN ŞEYTANLAŞTIRMAK DOĞRU DEĞİL

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Şiilerin Musul operasyonuna dahil edilmeleri barış getirmez dedi. İnsan Hakları İzleme Örgütü de bulanıklaşacak bir atmosferde Şii militanların Sünnileri yok etmeye çalışmasından endişe duyduklarını açıkladı. Bu endişeyi paylaşıyor musunuz?

Her şeyden önce Haşdi Şabi militanlarını diğerlerinden ayırmalıyız. Topyekûn hepsi sorumluluk sahibi savaşçılar değil ama hepsi şeytan da değil. Bir bölümü DAESHle sava- şırken büyük özveri gösterdi. Felluce ve Ramadada Şii milislerin bir bölümünün suç işlediğini Irak hükü- meti de kabul ediyor. Dolayısıyla hepimizin önceliği bu operasyonun Iraktaki resmi organizasyonlar tarafından yürütülmesi, ki bundan kastım uluslararası koalisyonun desteğini alan Irak ordusu ve peşmerge güçleri. Ben bir askeri uzman değilim ama şu açık ki Musula dışarıdan yabancı askerlerin gelmesine ihtiyaç yok; Irak ordusu ve peşmerge bu operasyonu yürütebilir. Hatta biz de Musulun

içine peşmergeyi sokmayacağız çünkü yeni bir hassasiyet doğmasını istemiyoruz. Sadece operasyona yön vereceğiz ve geçiş-leri açacağız. Orada yaşayan Sünniler kendi şehirlerini korumalı ve operasyonu Irak ordusu yürütmeli.

BAĞDAT İLE PSİKOLOJİK BARIYERİ AŞTIK

Mesud Barzaninin geçen haftaki Bağdat ziyareti, Irak yönetimi ile aranızdaki ilişkiler açısından nasıl bir anlam taşıyor?

Barzaninin ziyaretinin 3 nedeni vardı. Birincisi, Erbil ile Bağdat arasındaki güvensizlik buzlarını çözmekti. Bu psikolojik bariyeri aşmakta başarılı olduğumuzu söyleyebilirim. İkincisi, Musul operasyonunun detaylarını konuşmaktı. Üçüncüsü ise İbadinin pozisyonunu desteklemektir çünkü başbakan olarak bazı Şii müttetikleri tarafından baskı görüyor. Özellikle de Maliki tarafından... İlişkilerimizin geleceği üzerine konuştuk. Bütçe ve petrol konusundaki anlaşmazlıkları gidermek üzere teknik görüşmeler yapılmasına karar verdik.

Şu an memur maaşlarını bile ödeyemeyecek duruma gelmişsiniz. Irak hükümeti bütçeden yüzde 17lik payınızı vermemekte diretirse ne yapacaksınız?

Irak hükümetiyle 2014te bir anlaşma yapmış ve günde 550 bin varil petrol göndermemiz karşılığında bize bütçeden yüzde 17 pay vereceklerine ve Irak savunma sisteminin bir parçası olarak peşmerge maaşlarını ödeyeceklerine dair söz almıştık. Günde 550 bin varil şartını karşılamadığımız gerekçesiyle anlaşmayı bozdular. Şimdi günde 550 bin varil yerine 1 yıllık toplam bir rakam belirlenmesini ve 3 ayda bir ortalamasının alınmasını önerdik. Bu şekilde bütçe probleminin çözüleceğini umuyoruz.

TÜRKİYEYE TEŞEKKÜR BORÇLUYUZ

Bütçe problemini aşmak için Türkiyeden beklentiniz var mı?

Enerji ilişkileri bağlamında Türkiyeye teşekkür borçluyuz. Türkiye bizim için çok çok önemli bir müttetik. Ticari ve politik ilişkilerimizi daha da geliştirmek istiyoruz. Türkiyenin daha fazla yatırım yapmasına ihtiyacımız var. Kürdistan'daki inşaat sektörünün yüzde 80ini Türk şirketler yönetiyor. Bin 300den fazla Türk şirketi var ama kriz yüzünden işlerini yarım bıraktılar. Türk bankaları buradaki Türk şirketlerine kredi vererek finansal problemlerini çözebilirse bu bizim için çok önemli bir adım olur.

Fırat Kalkanı operasyonuna nasıl bakıyorsunuz?

Bizim en başından beri söylediğimiz bir şey var; Irak'ta askeri bir çözüm mümkün değil. Ne Beşar Esad yönetime devam edebilir ne de muhalif gruplar askeri güç kullanarak Şamı alaşağı edebilir. Bedeli siviller ödüyor. Rusya ve Amerikanın görüşmeleri durdurması utanç verici. Türkiye, İran, Suudi Arabistan, ABD, Rusya ve Avrupa Birliği, burada rekabet etmeyi bırakıp çözüme odaklanmalı.

Suriyenin kuzeyinde PYDye bağlı olası bir Kürt yapılanmasına Kuzey Irak olarak tepkiniz ne olur?

Bizim YPG ve PYDye karşı tavrımız Türkiyeden bile önce belliydi. PYD Suriye rejimiyle ilişkisine son vermeli, diğer Kürt grupların varlığına saygı göstermeli. Biz Erbil 1 ve Erbil 2 anlaşmalarında bunu başarmaya çalıştık. Bu yüzden Kobaniye peşmerge göndererek IŞİD'e karşı mücadelelerinde destek verdik. Fakat PYD bu pozitif atmosferi bozarak Türkiyeyi ve diğer Kürt grupları düşmanlaştırdı. Öyle yanlış bir politika izlediler ki şu anda Rojavada Kürtler çoğunlukta değil. 550 bini Irak Kürdistanına

geldi çünkü zorunlu askerlik uyguluyorlar. Hiçbir politik çoksesliliğe izin vermiyorlar.

Mesud Barzaninin önümüzdeki hafta yapacağı İran ziyareti Musul operasyonu için kritik önemde diyebilir miyiz?

İran bizim komşumuz. Onlara Irak Kürdistanının hiç kimse için tehdit olmadığını anlatmak istiyoruz. Ama elbette tek bir görüşmede problemleri çözemeyiz.

ABD hükümeti Irak'a yeniden askeri birlik göndermeyi tartışıyor. Nasıl karşılırsınız?

Bildiğim kadarıyla eğitim amaçlı 600 personel gönderdiler. Eğer eğitim amaçlı yeni birlikler göndereceklerse bunu iyi karşılarız. Bakın şu mesaj çok önemli; IŞİD sonrası Musulda yapılacaklar eğer politik bir istikrar oluşturamazsa El Kaide ve IŞİDden sonra başka bir radikal grubun doğuşu kaçınılmaz olur.

Kaynak/Source: